

Tungkol sa COVID-19

Ang pahayag na ito ay nilikha ng **COVID-19 Health Literacy Project** at ang **Harvard Health Publishing**

Ano ang COVID-19?

- Ang COVID-19 ay nakakahawang sakit na nakakaapekto sa paghinga.
- Ang sanhi ng impeksyon ay ang bagong coronavirus na unang naiulat sa Wuhan, China.
- Marami sa mga may sakit ay magkakaroon ng banayad lamang na mga sintomas, o walang sintomas. Hirap sa paghinga (difficulty breathing), pulmonya (pneumonia), organ failure, at pagkamatay (death).

Paano kumakalat ang COVID-19?

- **Mula sa ibang tao:** Maaari kang mahawa sa pamamagitan ng paglanghap ng mga patak na nanggagaling sa ubo o pagbahing ng isang taong maysakit na may layo ng dalawang metro/anim na talampakan.
- **Mga kontaminadong pang-ibabaw:** Maaaring kumalat ang impeksyon sa pamamagitan ng paghawak sa mga kontaminadong gamit, o paghawak sa sariling bibig, ilong, o mata. Mas madalas kang mahawa sa paghawak ng hawakan ng pinto, pindutan ng elevator, counter, telepono (cellphone), at sa ibabaw ng mga bagay na madalas gamitin ng maraming tao.

Maaari ba akong mahawa ng COVID-19?

- Oo. Maaari po kayong mahawa ng COVID-19 kapag:
  - May taong may COVID-19 sa inyong tirahan
  - Mayroon kayong inaalagaang tao na may COVID-19
  - Nakipag-ugnayan/ may contact ka sa isang taong may COVID-19
  - May nahawakan kang kontaminadong ibabaw o gamit
- Mas malaki ang posibilidad na ikaw ay mahawaan ng COVID-19 kapag ikaw ay nanggaling sa bihaye, ay isang healthcare worker/nagtatrabaho sa ospital, o nanggaling sa isang lugar na maraming mayroong COVID-19.
- Maaaring magkaroon ng mas malubhang sintomas kung mahina ang inyong immune system, mayroong sakit sa puso (kasama ang hypertension o altapresyon), sakit sa baga (kasama ang asthma at COPD), o may edad na higit sa 60 taong gulang.

Anu-ano ang mga sintomas ng COVID-19?

- **Pangkaraniwang sintomas:** ubo, lagnat (100.4 °F/38 °C, pinakakaraniwan), hirap sa paghinga
- **Hindi-pangkaraniwang sintomas:** pagkapagod, sakit sa kalamnan (myalgia) at kasukasuan, masakit na lalamunan, masakit ang ulo

Ano ang kaibahan ng COVID-19 at trangkaso?

- Bagaman ang COVID-19 at trangkaso ay may iilang parehong mga sintomas, iba ang mga virus na sanhi ng mga sakit na ito.
- Ang virus na sanhi ng COVID-19 ay mas nakakahawa at mas nagdudulot ng malulubhang sintomas at pagkamatay. Wala pa pong naaprubahang bakuna o gamot para sa COVID-19.

Paano ko maprotektahan ang aking sarili at ang ibang tao?

- Iwasan ang malapit na pakikipag-ugnayan o paggamit ng mga kagamitan ng mga taong may sakit
- Iwasan ang paghawak ng inyong mga mata, ilong, at bibig
- Magtakip ng bibig at ilong gamit ang tisyu sa tuwing uubo at babahing. Pagkatapos, itapon ang tisyu sa basurahan.
- Mangyaring linisin ang ibabaw ng mga gamit at mga bagay na madalas na hinahawakan.
- Ugaliing maghugas lagi ng kamay, ng hindi bababa sa 20 segundo. Kung walang sabon at tubig, gumamit ng alcohol-based na hand sanitizer na di bababa sa 60% ang nilalamang alcohol (katulad ng ethanol/ethyl alcohol o isopropanol/isopropyl alcohol)
- Manatili sa bahay lamang at iwasan ang pakikipagsalo maliban sa iyong pamilya

Ano ang dapat kong gawin kung ako ay may sakit?

- Manatili sa bahay at tumawag sa inyong doktor. Kapag ikaw ay nahihirapang huminga, biglaang inantok o nalilito, o kaya ay napansin na ang inyong mga labi o mukha ay kulay asul/bughaw, tumawag sa 911.
- Karamihan sa mga taong may banayad na mga sintomas ay maaaring magpagaling sa bahay. Kung kailangan mong umalis sa bahay upang magpatingin sa doktor, tumawag muna sa kanilang opisina o klinika, at iwasan na gumamit ng pampublikong transportasyon.

Petsa ng huling pagsusuri: 3/23/20